

แนวทางการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

1. ที่มาและความสำคัญ

การบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและสังคม อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีศักยภาพ มีความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัล โดยเป้าหมายของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่เพียงเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) คือ การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุล หรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติ อันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดี มีสุข คือทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อคนในรุ่นปัจจุบัน และคนรุ่นอนาคต (สันติ บางอ้อ, 2546: ออนไลน์) การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องบูรณาการความรู้ทางวิชาการกับ ความรู้ ความสามารถของคนในท้องถิ่นผู้ซึ่งรู้จักพื้นที่ของตนเป็นอย่างดี เพื่อช่วยวางแนวทางการพัฒนาให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง เกิดผลประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังต้องเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ร่วมเรียนรู้ช่วยพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดความรัก และมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตน

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีบทบาทเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนองค์ความรู้เชิงวิชาการ จึงมีภารกิจที่สำคัญ ในการพัฒนาเทคโนโลยีและการวิจัย เพื่อเร่งสร้างองค์ความรู้สู่ท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะ สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ อาจกล่าวได้ว่า การบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการโดยการเข้ามามี ส่วนร่วมของนักศึกษาเป็นกระบวนการที่สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญ เพื่อให้ นักศึกษาผู้ซึ่งจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศได้เรียนรู้กับชุมชน ฝึกปฏิบัติจากสถานที่จริง มีทักษะและมีความพร้อมด้านต่างๆ ก่อน ก้าวสู่การทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตสาขามนุษศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้มีความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ มีคุณธรรม นำ วิชาการไปพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาคณะ สถาบัน ท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติ ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญา ท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาหัวข้องานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

2.2 เพื่อพัฒนางานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการพัฒนา ท้องถิ่น

3. ผู้ใช้ความรู้

ผู้ที่นำกระบวนการจัดการความรู้ (KM) ไปใช้ในการทำงานวิจัย

4. กระบวนการจัดการความรู้

ดำเนินการในรูปคณะกรรมการจัดการความรู้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 1 ประชุมวางแผนการดำเนินงาน

คณะกรรมการจัดการความรู้ประชุมวางแผนการดำเนินงานโดยแบ่งคณะกรรมการออกเป็นฝ่ายต่างๆ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบถอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นที่ประชุมได้ดำเนินการแสวงหาประเด็นต่างๆ เพื่อทำการกำหนดหัวข้อสำหรับถอดองค์ความรู้ ทั้งประเด็นจากการจัดการความรู้ (KM) ของปีการศึกษาที่ผ่านมา หรือประเด็นในกรอบเดิม ๆ ที่น่าสนใจ รวมถึงการมองหาประเด็นใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากภาคการศึกษาที่ผ่านมา โดยที่ประชุมมีมติในประเด็นแนวทางการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เนื่องจากเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องแสวงหาองค์ความรู้สำหรับนำมาพัฒนาการบูรณาการการวิจัยกับการบริการวิชาการที่มีนักศึกษามีส่วนร่วม อันจะเป็นการดำเนินการตามพันธกิจมหาวิทยาลัยในการเป็นที่พึ่งของท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาประเด็นคำถามเพื่อใช้สำหรับการถอดองค์ความรู้

คณะกรรมการจัดการความรู้ได้พัฒนาประเด็นคำถามโดยมีวิธีการคือ สรรหาผู้มีประสบการณ์การดำเนินการวิจัยกับการบูรณาการวิชาการสู่ชุมชน เมื่อคัดเลือกผู้ที่จะให้ความรู้ได้แล้ว จึงพัฒนาข้อคำถามต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 สรุประเด็น

คณะกรรมการจัดการความรู้ดำเนินการถอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ความรู้ โดยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดีในประเด็น แนวทางการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่องค์ความรู้

ภายหลังจากการได้องค์ความรู้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการจัดการความรู้ได้ดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้ โดยจัดทำเป็นรูปเล่มรายงานทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่อ PDF และ E-BOOK สำหรับเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา รวมถึงเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีดำเนินการจัดทำคลิปเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อให้ผู้ใช้ความรู้ได้ทำความเข้าใจในองค์ความรู้ได้รวดเร็วและกระชับยิ่งขึ้น

5. ผลลัพธ์หรือองค์ความรู้ที่ได้

ในการถอดองค์ความรู้หัวข้อ “แนวทางการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” ได้องค์ความรู้ผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ผู้ให้ความรู้ดังนี้

5.1 ทักษะติดต่อการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาคืออะไร

ในการทำงานวิจัยเชิงบูรณาการกับการเรียนการสอน จำเป็นต้องวิเคราะห์ว่ามีรายวิชาใดบ้างที่สามารถนำงานวิจัยมาบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนได้ และวิชาดังกล่าวต้องสามารถนำไปบริการวิชาการเชิงพื้นที่กับชุมชน ในลักษณะที่นักศึกษาศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยได้ เมื่อพบรายวิชานั้นแล้ว จึงดำเนินการบูรณาการร่วมกันและเลือกชุมชนที่จะนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งการจะนำประโยชน์ลงไปสู่ชุมชนนั้นจำเป็นต้องได้ประโยชน์เท่ากันทุกส่วน ทั้งคณาจารย์ที่ลงพื้นที่ ชาวบ้านในชุมชน และหน่วยงานที่คณาจารย์สังกัด โดยการ

ดำเนินการทำงานต้องยึดหลัก 3 ม. คือ มองคน มองงาน มองตน นอกจากนี้ ในการทำงานวิจัยเพื่อบริการวิชาการ สู่ชุมชนยังมีประโยชน์ต่อประกันคุณภาพ (SAR) ต่อการประเมินภาระการสอน และยังสามารถนำงานวิจัยมาใช้ในการพัฒนาตนเองเพื่อขอตำแหน่งวิชาการได้

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาของท่านมีอะไรบ้าง

ปัจจัยแรกคือ พัฒนาตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยต้องทำหน้าที่บทบาทอาจารย์และนักวิจัยอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังต้องตระหนักว่าการลงพื้นที่ของเรานั้นทำให้ชุมชนได้ประโยชน์และนักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ปัจจัยที่สองคือ รายวิชาที่สอนตอบโจทย์กับงานวิจัย โดยกระบวนการเรียนการสอนหากผู้สอนดำเนินการสอนในรายวิชาที่ตอบโจทย์กับงานวิจัยอยู่แล้วจะส่งผลต่อการค้นคว้าข้อมูลเพื่อใช้ในการลงพื้นที่ที่มีความครอบคลุมและชัดเจน รวมถึงสามารถนำนักศึกษาลงพื้นที่เพื่อแสวงหาประสบการณ์และพัฒนาทักษะทางด้านการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่สามคือ เมื่อได้โจทย์วิจัยแล้วจึงเลือกรายวิชาที่สามารถนำมาบูรณาการได้ เมื่อได้รายวิชาแล้วจึงนำนักศึกษามามีส่วนร่วมในการทำงานภายหลัง

5.3.กระบวนการในการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาของท่านเริ่มต้นอย่างไร

5.3.1 การเลือกรายวิชา สำหรับการเลือกรายวิชา ผู้ให้ความรู้มองว่าทุกรายวิชาสามารถบูรณาการได้ โดยผู้สอนสามารถปรับตามความเหมาะสม เช่น การวิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ได้มีการนำนักศึกษาเข้ามาเป็นผู้ช่วยงานวิจัย/การฝึกนำเสนอข้อมูลการทำงานวิจัยร่วมกับกระบวนการเรียนการสอน หรือในรายวิชา ภูมิศาสตร์ตามแนวพระราชดำริ วิชาภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนา วิชาภูมิศาสตร์ท้องถิ่น วิชาภูมิศาสตร์เกษตร ระเบียบวิธีวิจัยทางภูมิสารสนเทศ วิชาเหล่านี้เป็นศาสตร์ที่สามารถนำมาบูรณาการกับการวิจัยได้เป็นอย่างดี แต่ในบางครั้งอาจารย์จะต้องเสียสละแบกรับภาระค่าใช้จ่ายบางส่วน เช่น ค่าเช่าเหมารถลงพื้นที่ เป็นต้น แต่ในบางรายวิชาที่ไม่ค่อยเหมาะกับการลงพื้นที่ อาจเลือกจัดเป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติทดแทน เพราะชุมชนคือ Social lab ที่สำคัญของนักศึกษา

5.3.2 พื้นที่บริการวิชาการ เมื่อได้รายวิชาที่บูรณาการแล้วจึงทำการเลือกพื้นที่บริการวิชาการ โดยดูจากเนื้อหาวิชาว่ามีความสอดคล้องกับบริบทชุมชนใดบ้าง เมื่อพบแล้วจึงทำการลงพื้นที่นั้น ๆ และหากผู้สอนมีโครงการวิจัยที่กำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้แต่แรกแล้ว สามารถบูรณาการรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้ทันที ในกระบวนการสอนและการวิจัย ผู้สอนสามารถเชิญภาคีเครือข่ายหรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนมาเป็นวิทยากรช่วยสอน เพื่อมอบความรู้ให้แก่นักศึกษา ซึ่งก่อนการลงพื้นที่ชุมชนทุกครั้ง ผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายว่าต้องการให้นักศึกษาเรียนรู้เรื่องใดบ้าง เพื่อให้ นักศึกษา มีความเข้าใจในประเด็นความรู้ที่นักศึกษาจะค้นคว้าก่อนลงพื้นที่ทุกครั้ง

5.3.3 เทคนิคให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในงานบริการวิชาการและงานวิจัยส่วนใหญ่ผู้สอนจะให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แต่อาจมอบหมายให้นักศึกษาบางคนบางกลุ่มที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่โดดเด่นรับผิดชอบหน้าที่สำคัญในงานวิจัย นอกจากนี้ นักศึกษาทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่วิธีการเขียนงานวิจัย กระบวนการออกแบบการดำเนินงาน ร่วมเสนอความคิดเห็นร่วมกับชุมชนหรือพื้นที่ รวมถึงการถอดบทเรียนโดยการนำเสนอผลงาน โดยในบางโครงการวิจัยจะระบุค่าตอบแทน เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงให้แก่ นักศึกษา ซึ่งทำให้นักศึกษาเกิดรายได้ เกิดความสนุกในการเรียนรู้การทำงาน

กับอาจารย์ แต่หากนักศึกษาบางคนบางกลุ่มไม่มีความเป็นจิตอาสาเมื่อนักก็อาจต้องใช้นโยบาย “จ.บ.” ได้แก่ “จ.” คือ จูงใจนักศึกษาด้วยค่าตอบแทน+ค่าเบี้ยเลี้ยง และถ้าสำเร็จก็จะมีรางวัลหรือมีคะแนนเพิ่ม ส่วน “บ.” คือ บังคับ เช่น หากไม่เข้าร่วมกิจกรรมก็จะไม่ผ่านรายวิชานี้และอาจมีกระบวนการหักคะแนน ซึ่งนโยบายดังกล่าวเมื่อรวมกันแล้วคือ “จบ” ดังนั้น นักศึกษาที่จำเป็นต้องใช้นโยบายดังกล่าว หลังจากที่ได้เข้าร่วมในโครงการแล้ว จึงมีความผูกพัน มีสังคม ได้เปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดความสบายใจและได้ประโยชน์ในทุกส่วน และสุดท้ายคือได้ความภาคภูมิใจของแต่ละบุคคล ทั้งนี้การใช้นโยบายดังกล่าว ควรจะเริ่มจากอธิบายก่อนว่าการทำวิจัยมีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร และทำให้นักศึกษาเกิดความสมัครใจที่อยากจะร่วมโครงการ

5.3.4 การแสวงหาประเด็นปัญหาสู่การพัฒนาหัวข้องานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา สำหรับการแสวงหาหัวข้อวิจัยมักจะเกิดจากประเด็นปัญหาในพื้นที่จริง สถานการณ์จริง โดยเฉพาะวิจัยเชิงชุมชนพื้นที่ วิจัยลักษณะนี้มักจะไม่ได้อาจเกิดจากผู้วิจัยต้องการทำ แต่ต้องเป็นความต้องการของชุมชน โดยมีความเชื่อว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถใช้ศาสตร์ความรู้ที่มีมาช่วยพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนได้ อย่างไรก็ตาม ในการแก้ปัญหาประเด็นหนึ่ง ๆ นั้น เราไม่สามารถทำคนเดียวได้ ต้องอาศัยทีมงานคือคณาจารย์และนักศึกษา อีกทั้งยังต้องเชิญผู้มีความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ เข้ามาร่วมบูรณาการความรู้และความร่วมมือ เช่น การแก้ปัญหาข้าวราคาตกต่ำ ปัญหาผลผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นต้น

5.3.5 การจัดการความรู้สู่การพัฒนาหัวข้องานวิจัย ในประเด็นนี้สิ่งที่สำคัญคือ ผู้สอนต้องนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากงานวิจัยและการบริการวิชาการในครั้งก่อน มาสรุปประเด็นและนำเสนอในเชิงพัฒนาต่อยอด ซึ่งการจะต่อยอดงานวิจัยต้องอาศัยกระบวนการภายใต้กรอบวิจัย การวางประเด็น ต้องอ้างอิงยุทธศาสตร์ชาติ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และชุมชน จากนั้นนำโจทย์มาพัฒนา ลงมือปฏิบัติ วางแผน เพื่อจะรู้ว่าทำเพื่ออะไร ตอบโจทย์อะไร (ตามกระบวนการ) นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีการสนับสนุนยุทธศาสตร์ซึ่งมักจะต้องระบุเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าจะต้องบูรณาการกับการเรียนการสอน เช่น บูรณาการอย่างน้อย 1 รายวิชา มีนักศึกษาเข้าร่วมกี่คน มีพื้นที่ใดได้รับผลประโยชน์บ้าง ซึ่งจะพัฒนานักศึกษาที่จะออกบริการแก่ชุมชนหรือท้องถิ่น โดยมีอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำ

5.3.6 การแลกเปลี่ยนความรู้จากการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ในกระบวนการของการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน ส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้หลังจากนักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผลงานไปในทิศทางที่ถูกต้อง ทั้งในรูปแบบการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย การเสวนาวิชาการในรายวิชา นอกจากนี้ยังต้องผลักดันให้นักศึกษาเข้าร่วมกระบวนการเผยแพร่ความรู้จากผลการวิจัยสู่ชุมชน รวมถึงเผยแพร่ผลงานตามเวทีงานประชุมต่างๆ ทั้ง งานประชุมวิชาการระดับจังหวัด งานประชุมวิชาการระดับภูมิภาค งานประชุมวิชาการระดับชาติ หรือแม้กระทั่งในรูปแบบบทความวิจัย เป็นต้น

5.3.7 การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาไปใช้ประโยชน์ สำหรับประเด็นนี้ผู้สอนจะทำการคัดเลือกองค์ความรู้ที่เกิดจากการลงพื้นที่ของนักศึกษามาเรียบเรียงเขียนเป็นบทความวิจัยหรือบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ นอกจากนี้บางครั้งยังสามารถนำองค์ความรู้นั้นมาต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยของผู้สอนต่อไป

5.4 ปัญหาและอุปสรรคของการบูรณาการงานวิจัย และบริการวิชาการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

5.4.1 การระบาดของโควิด-19 เป็นอุปสรรคสำคัญของการลงพื้นที่ โดยในช่วงสองปีที่ผ่านมา นักศึกษาไม่ได้มีการลงพื้นที่เลย จึงทำให้มองเห็นความแตกต่างของนักศึกษาที่เคยได้ลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติจริงกับนักศึกษาที่นั่งเรียนแต่ทฤษฎีเพียงอย่างเดียว ผู้สอนจึงแก้ปัญหาด้วยการถ่ายวิดีโอ สัมภาษณ์ และนำกลับมาวิเคราะห์เพื่อพูดคุยกับนักศึกษา แล้วจึงมอบหมายงานต่อไป

5.4.2 ปัญหาด้านระบบการจัดคาบสอน การจัดตารางเรียนตารางสอน ยกตัวอย่างเช่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ได้ปรับตารางการสอนให้ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในวันศุกร์ เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้พานักศึกษาลงพื้นที่ทำวิจัย หรือพานักศึกษาทำกิจกรรมบูรณาการวิชาการต่าง ๆ และการมีเวลาว่างจากการเรียนการสอนเช่นนี้ จะช่วยเปิดโอกาสให้กับอาจารย์ได้มีเวลาพานักศึกษาทำกิจกรรมบูรณาการกับรายวิชาในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น

5.4.3 อุปสรรคส่วนตัวของผู้สอน (ผู้วิจัย) ได้เกิดเหตุการณ์ที่เหนือการควบคุม (Out of Control) เกิดขึ้นเนื่องจากพบกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความท้อแท้ในกระบวนการทำงาน เช่น ปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาส่วนตัวกับทีมวิจัย ปัญหาส่วนตัวกับเครือข่ายชุมชน ส่งผลให้งานวิจัยที่ออกมาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ แต่ก็สามารถดำเนินงานวิจัยผ่านตาม TOR ที่ระบุไว้ (ลดความคาดหวังโดยการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายให้ได้เป้าประสงค์ตาม TOR)

5.5 ผลลัพธ์ของการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

5.5.1 อาจารย์ผู้สอน ได้ทำบทบาทหน้าที่การเป็นอาจารย์และนักวิจัยอย่างเต็มที่ และได้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาจากการบูรณาการการเรียนการสอนงานวิจัยและการบริการวิชาการสู่ชุมชน

5.5.2 นักศึกษา ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้เกิดประสิทธิภาพและศักยภาพจากการลงพื้นที่มากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ลงพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถปรับตัวในการทำงานกับคนหมู่มากได้เป็นอย่างดี

5.5.3 หน่วยงานที่สังกัดสามารถใช้ประโยชน์จากผลลัพธ์การบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการของอาจารย์ ส่วนคนในชุมชนหรือในพื้นที่นั้น ๆ จะได้เรียนรู้ร่วมกับนักศึกษา และรู้สึกว่าคุณค่ามีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเพราะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในพื้นที่ให้แก่นักศึกษา นอกจากนี้ ชุมชนยังได้รับประโยชน์ เกิดการพัฒนาจากการเข้าไปบูรณาการและบริการวิชาการด้านต่าง ๆ

6. ปัจจัยสู่ความสำเร็จ (เทคนิค วิธีการ เคล็ดลับ)

ในการถอดความรู้ “แนวทางการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” พบเทคนิค วิธีการ และเคล็ดลับดังต่อไปนี้

6.1 ในการบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการผู้สอนมีเทคนิควิธีการคือ

6.1.1 วางแผน (Plan) โดยเลือกรายวิชาที่เหมาะสมสำหรับการบูรณาการเนื้อหาการเรียนการสอนกับหัวข้อวิจัย เมื่อได้รายวิชาแล้วจึงทำการเขียนโครงการวิจัยเพื่อนำเสนอขอทุนวิจัยให้สอดคล้องกับรายวิชาการสอนและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่วิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจเขียนโครงการวิจัยก่อนที่จะเลือกรายวิชาในภาระการสอนก็สามารถทำได้

6.1.2 ปฏิบัติตามแผน (Act) นำแผนงานไปปฏิบัติ โดยดำเนินการสอนพร้อม ๆ กับนำนักศึกษาลงพื้นที่วิจัย ตามกระบวนการและระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนได้รับองค์ความรู้ทั้งจากการสอนและจาก กระบวนการทำงานวิจัย เป็นการได้รับองค์ความรู้จากพื้นที่จริง และยังเป็น การสร้างเสริมประสบการณ์ทาง การศึกษานอกห้องเรียนที่ยอดเยี่ยมอีกด้วย

6.1.3 สังเกตผลการปฏิบัติ (Observe) เป็นขั้นตอนการสังเกตผลการปฏิบัติตามแผน โดยทำการนำข้อมูลที่ ได้รับจากการบูรณาการมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ สภาพอุปสรรค และปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการประสพปัญหาการสอนและการลงพื้นที่วิจัยจากสถานการณ์โควิด 19 จากนั้นบันทึกและนำเสนอ ทางออก เพื่อให้กระบวนการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการมีประสิทธิภาพสูงสุด

6.1.4 สะท้อนผลหรือสะท้อนความคิด (Reflect) ผู้สอนหรือผู้วิจัยสะท้อนผลของการบูรณาการที่ได้รับ ออกมาเป็นชุดองค์ความรู้ในรูปแบบรูปเล่มวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ หรือนำเสนอในการประชุม วิชาการระดับต่างๆ เป็นต้น

6.2 ในการบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ โดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ผู้สอนมีเคล็ดลับคือ

มอบหมายให้นักศึกษาทุกคนในรายวิชาเข้ามามีส่วนร่วมในงานบริการวิชาการและงานวิจัย โดยให้มีส่วน ร่วมตั้งแต่วิธีการเขียนงานวิจัย กระบวนการออกแบบการดำเนินงาน ร่วมเสนอความคิดเห็นร่วมกับชุมชนหรือพื้นที่ รวมถึงการถอดบทเรียนโดยการนำเสนอผลงาน มีการใช้นโยบาย “จ.บ.” ได้แก่ “จ.” คือ จูงใจนักศึกษาด้วย ค่าตอบแทน+ค่าเบี้ยเลี้ยง และถ้าสำเร็จก็จะมีรางวัลหรือมีคะแนนเพิ่ม ส่วน “บ.” คือ บังคับ เช่น หากไม่เข้าร่วม กิจกรรมก็จะไม่ผ่านรายวิชานี้และอาจมีกระบวนการหักคะแนน ซึ่งนโยบายดังกล่าวเมื่อรวมกันแล้วคือ “จบ” ดังนั้น นักศึกษาที่จำเป็นต้องใช้นโยบายดังกล่าว หลังจากที่ได้เข้าร่วมในโครงการแล้ว จึงมีความผูกพัน มีสังคม ได้ เปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดความสบายใจและได้ประโยชน์ในทุกส่วน และสุดท้ายคือ ได้ความภาคภูมิใจของ แต่ละบุคคล ทั้งนี้เคล็ดลับจากการใช้นโยบายดังกล่าว ควรจะเริ่มจากอธิบายก่อนว่าการทำวิจัยมีประโยชน์ต่อ นักศึกษาอย่างไร และทำให้นักศึกษาเกิดความสมัครใจที่อยากจะร่วมโครงการ

7. การนำไปใช้ประโยชน์

7.1 ได้แนวปฏิบัติในการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

7.2 ช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาหัวข้องานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ นักศึกษา

8. วิธีหรือเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการนำความรู้ไปใช้

8.1 แบบประเมินผลการเข้าร่วมประชุมนำเสนอ “แนวปฏิบัติในการบูรณาการงานวิจัยและการบริการวิชาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”

8.2 หน่วยงานภายนอกที่ตอบรับการนำความรู้ KM ไปใช้ประโยชน์

9. แหล่งอ้างอิงหรือบุคคลอ้างอิง

แหล่งอ้างอิง

สันติ บางอ้อ. (2546). การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ตอนที่ 2. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก
https://www.nesdc.go.th/images/content/data03_2-46.pdf

บุคคลอ้างอิง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ภาณุรักษ์	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ฉิมพลี	หัวหน้าศูนย์ศึกษาและพัฒนาโคราช
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรทัตย์ กันตะกนิษฐ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตรบัณฑิตไทย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธิดา วรรณนะปรกรณ์	ประธานหลักสูตรวิชาออกแบบนิเทศศิลป์

10. ประวัติผู้เขียน

คณะกรรมการจัดการความรู้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2564

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ฉิมพลี	(ที่ปรึกษา)
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ตุลา คมกฤต มโนรัตน์	(ที่ปรึกษา)
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนันท์ ทรงสุนทรวัฒน์	ประธานคณะทำงาน
4) อ.มยุรี แคนตะ	รองประธานคณะทำงาน
5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.อ.ดร.ธาวุธ พลโคตร	กรรมการ
6) ผศ.ดร.สีบศักดิ์ สิริมงคลกาล	กรรมการ
7) ผศ.รัตติกร ศรีชัยชนะ	กรรมการ
8) ผศ.สุธิดา วรรณนะปรกรณ์	กรรมการ
9) ผศ.นุสรรา ทองคลองไทร	กรรมการ
10) ดร.ธัญญา วิริยะปัญญาพันธ์	กรรมการ
11) ดร.พชรมน ซื่อสัจสีสกุล	กรรมการ
12) อ.ศุภรดา ปุณศิริวัฒน์	กรรมการ
13) อ.เปรมกมล สถิตเดชกุญชร	กรรมการ
14) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรทัตย์ กันตะกนิษฐ์	กรรมการและเลขานุการ